

“Pionieren op top-niveau”

Dit doet het onderwijs voor vluchtelingenkinderen

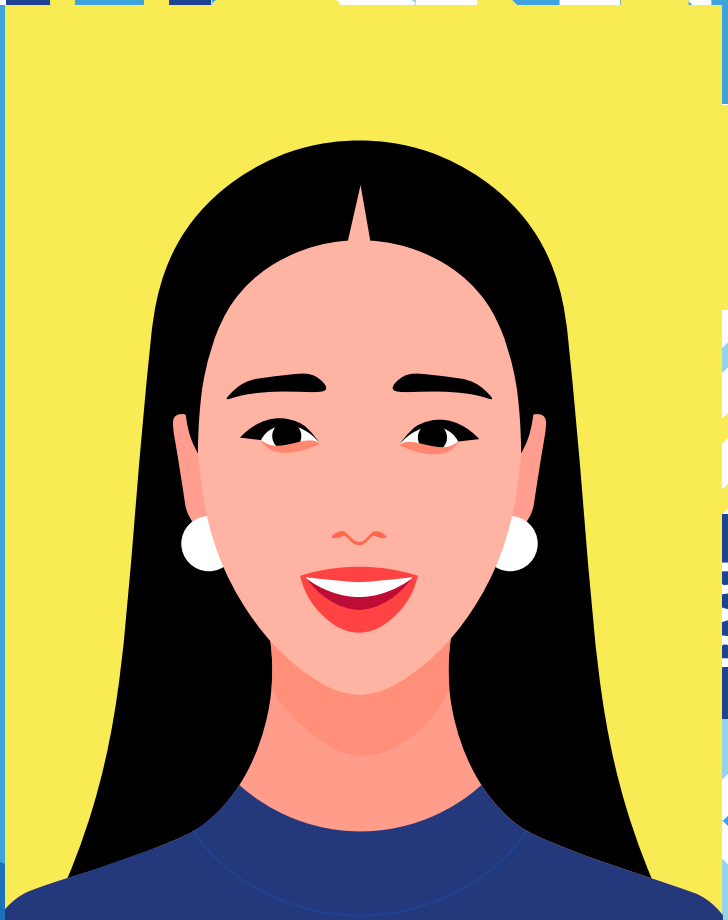
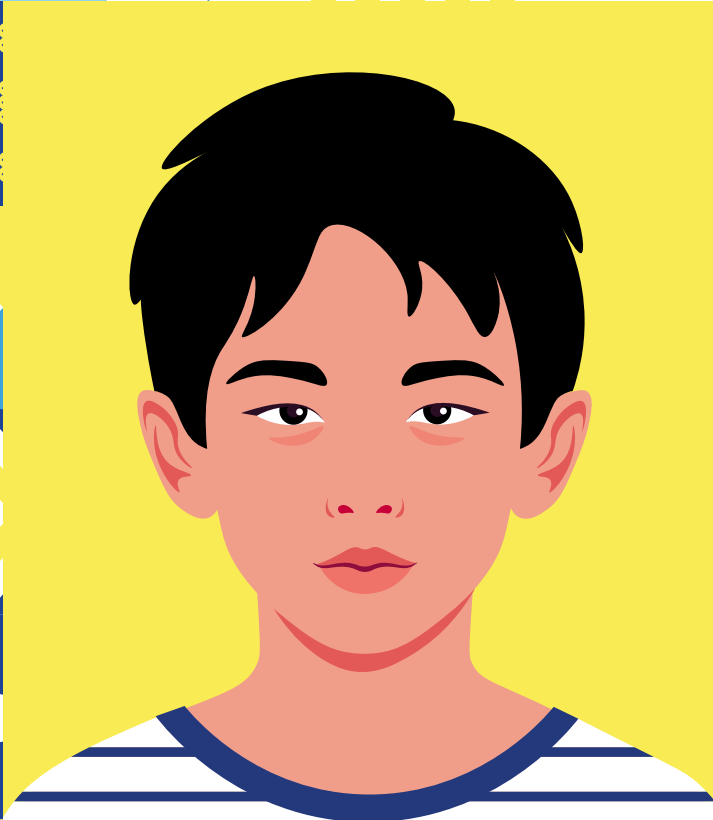
Het is keihard werken maar ook óntzettend dankbaar werk, vertellen schoolleiders die bergen hebben verzet om kinderen uit Oekraïne een mooie start te geven op Nederlandse scholen. “Daarmee geef je ze toch een stukje ‘normaal’ terug.” Een impressie van wat het onderwijs allemaal doet voor vluchtelingenkinderen.

TEKST JOSÉ LEEUWENKAMP

“**E**cht, je had erbij moeten zijn,” zegt Saskia van den Bos. “De blijdschap op het moment dat afgelopen week al die kinderen de school binnenstapten... Ze waren zo enorm blij! Ik krijg er nog kippenvel van.” Van den Bos is directeur van De Horizon in Hengelo. Deze school was één van de eerste basisscholen waar Oekraïense vluchtelingenkinderen

naartoe gingen in ons land. Begin maart kregen twintig leerlingen uit de Oekraïne hier les. Op 12 mei opende een nieuwe school op de vierde verdieping van de opvanglocatie. Deze school met alleen Oekraïense kinderen ging van start met vijftig leerlingen.”

“De kinderen waren blij, maar ook de ontlasting bij de ouders was enorm. Ze staan al weken onder hoogspanning vanwege de oorlog, hun man zit vaak nog in Oekraïne en wat gebeurt er op een Nederlandse school? Toen we de nieuwe school samen openden, zag ik ze na een half uur al ontspannen. Hun schouders zakten naar beneden, ze lachten en hadden tijd voor een kop koffie. Als je kind eindelijk weer naar school kan, kun je als ouder ook weer ademen.” Ook directeur Marieke Postma van Master Amiko uit Sneek opende een nieuwe

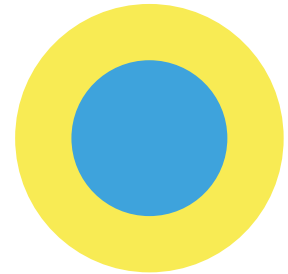

“We geven kinderen en ouders toch een stuk ‘normaal’ terug”

Marieke Postma,
schooldirecteur

school na de meivakantie voor kinderen uit Oekraïne. Ze deelt bijna eenzelfde ervaring als haar collega uit Twente. “Het moment dat ik leerlingen samen UNO zag spelen, werd ik zo intens blij. Het was gelukt! Yes! De school was open! Bij ouders was de opluchting enorm. We geven kinderen en ook ouders toch een stuk ‘normaal’ terug.” Nadat in februari de oorlog in Oekraïne uitbrak, zijn drie miljoen mensen op de vlucht geslagen. Ruim 55 duizend kwamen naar Nederland, waaronder veel moeders met kinderen. Omdat ieder kind recht heeft op onderwijs, zijn de laatste weken in totaal zesduizend kinderen in het primair onderwijs gestart. Drieduizend tieners stroomden het voortgezet onderwijs in. Dat aantal loopt nog steeds op. Zolang de oorlog niet voorbij is, komen er nieuwe vluchtelingen naar Nederland.

Postma en Van den Bos zijn beiden directeur van een nieuwkomersschool. De overheid wil het liefst dat de opvang van de Oekraïense leerlingen via deze scholen loopt. Zij zijn gespecialiseerd in de opvang van kinderen van asielzoekers, arbeidsmigranten, expats en vluchtelingen die de taal niet spreken en hebben ook expertise met kinderen die gevlucht zijn of uit een oorlogssituatie komen.

“Als je kind eindelijk weer naar school kan, kun je als ouder ook weer ademen”

Saskia van den Bos,
schooldirecteur

GETIPT VOOR HET OPSTARTEN MET NIEUWKOMERSONDERWIJS

- Toon lef. Wacht niet met het opstarten van onderwijs aan vluchtelingkinderen tot alles geregeld is.
- Houd een startgesprek met ouders en leerling.
- Geen gezamenlijke taal? *Global talk* biedt korting voor het tolken bij een nieuwkomersschool.
- Ga niet over deze leerlingen, hun ouders en docenten in gesprek, ga mét ze in gesprek. Zorg voor een laagdrempelig contact, neem de tijd om regelmatig te praten.
- Perspectieven veranderen: nu is de blik gericht op terugkeer, over een paar maanden kan dat kantelen. Wees je daarvan bewust.
- Ouders hebben behoefte aan betrokkenheid. Laat ze meekijken op school.
- Zorg voor een goede balans tussen didactisch en pedagogisch handelen, waarbij kinderen en ouders de tijd en ruimte krijgen om te landen.
- Verbind het eerste jaar nog geen oordeel of conclusies over het gedrag dat je ziet. Trauma-ervaringen kunnen snel verward worden met onder andere stoornissen.
- Sensitief en neutraal handelen, veiligheid en vertrouwen zijn van belang.
- Voor veel vluchtelingengezinnen is democratie niet vanzelfsprekend. Het is aan te raden om het pedagogisch teamhandelen te koppelen aan democratisch burgerschap.

“Wat vooral fijn is, is dat de kinderen elkaar begrijpen,” zegt Postma. “Ze zaten ooit in hetzelfde schuitje en kwamen uit een ander land ineens hierheen, kenden geen woord Nederlands en stapten een nieuwe school binnen. Het kind uit Syrië dat hier al een paar maanden zit, helpt met het grootste gemak het nieuwe kind uit Oekraïne. Die vanzelfsprekend is hartverwarmend.”

“Kinderen geven ons ook tips,” vult Van den Bos aan. ‘Juf, ik heb thuis ook oorlog meegemaakt,’ zei een leerling laatst. ‘Ik denk dat ze het liefst gewoon even willen spelen. Werken komt straks wel weer.’

Als ik dat hoor, schiet ik echt vol.”

Maar ook al ben je als nieuwkomersschool gewend nieuwe kinderen op te vangen, de explosieve groei van de laatste maanden was een ander verhaal. “In onze soort scholen zit rek, we kunnen altijd wel opschalen,” zegt Postma. “Maar dit aantal was te veel.”

We dragen elkaar

Beide directeuren openden daarom naast hun eigen school een nieuwe locatie. Postma ging op zoek naar een nieuwe schoollocatie in Koudum, hier woont sinds de oorlog een grote groep vluchtelingen. “De school in Sneek was te klein en te ver weg voor deze kinderen. We moesten daarom een nieuwe locatie zoeken, lokalen inrichten, personeel werven en ze klaarstomen. Het was pionieren en improviseren op topniveau. En het stomme is: je weet niet of je dat doet voor de veertig kinderen die toen in Koudum wonen. Want misschien zijn het er over een maand wel tachtig. Je houdt met elk scenario rekening. Je schakelt met het bestuur, de gemeente, vrijwilligers: op sommige momenten was het improviseren nauwelijks bij te benen.”

Ook in Twente was het aantal vluchtelingen groot. Van den Bos: “Het aantal leerlingen op de Horizon nam enorm toe, we zouden van acht naar achttien groepen gaan. Dat paste echt niet.

“Onze leerlingen volgen het Oekraïens curriculum en krijgen les van docenten uit hun moederland

Gerben Houwer, waarnemend schooldirecteur

“ Het kind uit Syrië dat hier al een paar maanden zit, helpt met het grootste gemak het nieuwe kind uit Oekraïne

Marieke Postma, schooldirecteur

We moesten dus een extra locatie en meer personeel zoeken. Een totale sprong in het diepe. Voor hoeveel extra kinderen moet je personeel aannemen? Reageren ze wel? Door de enorme maatschappelijke *goodwill* en aandacht reageerden er toch genoeg leraren. Ons personeelsbestand groeide van 16 naar 65 mensen. Tja, dat bedoel ik. Het is heel veel werk, maar er is ook zo veel steun. We dragen elkaar, zo voelt dat echt.”

De Oekraïense kinderen krijgen Nederlands onderwijs. Ze leren dus Nederlands praten en schrijven en starten allemaal op groep 3-niveau met het leren van letters en Nederlandse woorden. Ook het Latijnse schrift is wennen, want thuis leren deze kinderen het cyrillisch schrift. “Het scheelt dat deze leerlingen in Oekraïne al naar school gingen,” zegt Postma. “Ze kunnen al schrijven, rekenen en zijn gewend om in een klas te zitten. Maar de kinderen zijn erg rustig, bijna iets te timide naar mijn mening. Hopelijk verandert dat nog.”

Van den Bos ziet ook een groot verschil bij de jongste kinderen, want in de Oekraïne hoef je pas vanaf zes of zeven jaar naar school. “Het voorbereidend lezen en schrijven is voor hen nog niet gestart. Daarom is een nieuwkomersschool fijn, want het is hier niet vreemd als een kind van zeven of acht eerst met kralen gaat leren tellen.”

“De vraag die iedereen aan mij stelt, is: ‘Moet je deze kinderen wel Nederlands leren als ze toch terug aan?’” zegt Van den Bos. “Het antwoord is: ja, absoluut. Nederlands is de taal van ons allemaal, dat spreken we op school, op straat en in de winkel. En ook al wil elke vluchteling zo snel mogelijk terug, er komt vaak een moment dat mensen beseffen: terugkeren kan nog lang niet. Soms, als de oorlog voorbij is, kun je als gezin niet terug, omdat je geen huis meer hebt. En stel, je kunt terug: wat is dan je toekomst als je moederland kapot is door de oorlog? Dus ook al zijn vluchtelingen in het begin ervan

INTERNATIONALE SCHAKELKLAS

11 KLASSEN, 266 SCHOLIEREN

Gerben Houwer is waarnemend directeur van Ithaka in Utrecht, een school met internationale schakelklassen voor leerlingen tussen de twaalf en achttien jaar. Ook deze school wist in *no time* weken uit te breiden, zodat leerlingen een plek kregen om weer naar school te gaan. “We startten in maart met drie klassen en zitten nu al op elf klassen met in totaal 266 leerlingen uit Oekraïne. We wilden dit doen én goed doen,” vertelt Houwer. “We vonden samen met de gemeente razendsnel een schoolgebouw, zochten docenten en startten met onderwijs. Iedereen zette zijn schouders eronder (bestuur, docenten, gemeente). Dat kostte heel wat spoedoverleg en schakelen in allerlei app-groepen.” Met succes, want op dit moment zijn bijna alle leerlingen uit de veiligheidsregio Utrecht hier onder dak.

Ithaka koos ervoor de Oekraïense kinderen bij elkaar te plaatsen en de school Škola te noemen (‘school’ in het Oekraïens). “Ze volgen het Oekraïens curriculum en krijgen les van docenten uit hun moederland die hier als vluchteling zijn. Sommigen kwamen een dag na hun vlucht bij de eerste bijeenkomst om samen te verkennen hoe zij onderwijs konden geven.”

Waarom koos deze school voor het Oekraïens curriculum? “Deze vluchtelingen hebben hun blik gericht op terugkeer naar hun moederland,” vertelt Houwer. “Los van de vraag hoe snel dat zal zijn en of dat ooit gebeurt, is dat ons uitgangsprincipe. De leerlingen krijgen natuurlijk ook Nederlands en de gymlessen en kunst- en cultuurvakken zijn ook in het Nederlands. Belangrijk, want ze moeten zich kunnen mengen in ons land.”

Houwer is onder de indruk van de deskundigheid van zijn nieuwe docenten uit Oekraïne. “Ze leveren geweldig werk.” Maar bovenal is hij trots. “De sfeer is goed. Het aanpassingsvermogen van het hele team is geweldig. Iedereen helpt mee!”

Na die opmerking plaatst hij direct een kanttekening. “Gevluchte docenten mogen hun vak uitoefenen en we nemen ze serieus. Dat is goed voor hen, de leerlingen en voor ons. Ze voegen wat toe, iedereen groeit”

**“De sfeer is goed.
Het hele team is
geweldig. Iedereen
helpt mee!”**

Gerben Houwer,
waarnemend schooldirecteur

overtuigd dat wonen in Nederland tijdelijk is, een groot aantal mensen zal hier lang zijn en misschien nooit terugkeren. Vanuit die ervaring is het klip en klaar: elk kind moet zo snel mogelijk Nederlands leren. Al was het maar om je te kunnen redden in het dagelijks leven.” ←

Meer info over nieuwkomersonderwijs
op lowan.nl

**“ Door de enorme
maatschappelijke
goodwill en aandacht
reageerden er toch genoeg
leraren**

Saskia van den Bos, schooldirecteur